

"ΠΟΣΟ ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ ΤΟ ΦΙΛΙ"

ΤΩΝ ΣΠ. ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΑΙ
Κ. ΛΕΙΒΑΔΕΑ

(ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ)

Εδώ και λίγα χρόνια είχε διασκευαστεί σε ταινία κινηματογραφική, με πρωταγωνιστή τὸν Μανὸ Κετράκη, τὸ διήγημα τοῦ Ἀργυρῆ Ἑφταλιώτη, «Μαρίνος Κοντάρης» ἀπὸ τὴς «Ἠθιστικῆς Ἱστορίας». Δὲν ἔτυχε νὰ ἰδῶ τὴν ταινία καὶ δὲν ξέρω πὼς εἶχε ἐργαστεί ὁ διασκευαστής. Στὸ θεατρικὸ ἔργο «Πόσο πουλιέται τὸ φιλί», ποὺ ἀνέβασε ὁ θίασος τῆς «Νέας Σκηνῆς» στὸ «Θέατρο Ἐθνικοῦ Κήπου», οἱ δύο διασκευασταί, ὁ Σπύρος Ἀλεξίου καὶ ὁ Κωστής Λειβαδέας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ δεύτερος εἶναι καὶ ὁ σκηνοθέτης τοῦ ἔργου, μένοντας στὸ βασικὸ θέμα τοῦ διηγήματος, δηλαδὴ στὸν ἔρωτα τοῦ κουρσάρου Μαρίνου Κοντάρη καὶ τῆς νησιωτοπούλας Λεμονῆς, ἔκαναν, ὅπως εἶχαν καὶ τὸ δικαίωμα ἀλλοῶστε — ὡς ἓνα σημεῖο ὁμῶς — προκειμένου γιὰ διασκευή, κάμποσες καὶ σημαντικὰς τροποποιήσεις. Στὸ διήγημα τοῦ Ἑφταλιώτη, ὁ Μαρίνος Κοντάρης, «... τὸ Μοσκονησιώτικο τὸ θαλασσοπούλι, ποὺ μιά φορά τὸν τρόμαξε ἡ Ἀνατολή...» (ἡ διήγησις γίνεται ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θανάτου τοῦ Κοντάρη, ἀπὸ τὸν πόνο τοῦ γιὰ τὸν θάνατο τῆς γυναίκας τοῦ τῆς Λεμονῆς, ἔπειτα ἀπὸ μιά μακρὰ εὐτυχισμένη ζωὴ) καὶ ποὺ «ὅλο μπλεγμένος βρισκόνταν», εἴτε γιὰ φονικὸ εἴτε γιὰ κλεψιά, βγαίνει στὸ Νεροχώρι, κἀκεῖ κρυφὰ σταφύλια ἀπὸ τ' ἀμπέλι ἑνὸς πλουσίου Νεροχωρίτη, τοῦ Γληγόρη τοῦ Φυσέκη, ὁ Γληγόρης θυμῶναι, ἔρχεται στὰ χέρια μὲ τὸν Κοντάρη, ὁ Κοντάρης τὸν νικά, συμφιλιώνονται, ὁ Γληγόρης καλεῖ τὸν Κοντάρη στὸ σπίτι του, ὅπου ὁ κουρσάρης βλέπει καὶ ἐρωτεύεται μονομιᾶς, μὲ ὅλη τὴ δυνάμη τῆς ἀγρίας ψυχῆς του, τὴν δεκαοκτάχρονη ἀδελφὴ τοῦ Γληγόρη, τὴ Λεμονῆ. Παρασυρμένος ἀπὸ τὸ ἀσυγκράτητο πάθος του, μιά στιγμὴ ἀρπάζει τὴν Λεμονῆ καὶ τὴ φιλεῖ, φεύγει, καὶ ὕστερα ξανάρχεται μεταμφιεσμένος σὲ ζητιάνο, τὴν κλέβει, παντρεύονται (στὸ Καλοχώρι) ἀφοῦ ὁ Κοντάρης ἀρκεῖται ὅτι θ' ἀφήσῃ τὴ θάλασσα καὶ θὰ ζῇσῃ μὲ τὴ γυναῖκα του στὸ Νεροχώρι, μίαν ἡσυχὴ νοικοκυρεμένη ζωὴ. Ὁ γάμος ἀναγνωρίζεται καὶ ἀπὸ τὸν Γληγόρη, ὅταν ὁ παπὰς ποὺ πάντρεψε τοὺς δύο νέους, τοῦ πηγαίνει γραπτὸ τὸν ὄρκο τοῦ Κοντάρη.

Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία, σύντομη, γοργή, συναρπαστική, ποὺ διηγεῖται ὁ Ἑφταλιώτης. Στὴ θεατρικὴ διασκευή διατηρήθηκαν μερικὰ ἀπὸ τὰ βασικὰ στοιχεῖα τοῦ διηγήματος: Τὸ κόψιμο τῶν σταφυλιῶν, ὁ τσακωμὸς τοῦ Γληγόρη καὶ τοῦ Κοντάρη, ὁ πηγαιμὸς τοῦ Κοντάρη στὸ σπίτι τοῦ Γληγόρη, τὸ ἐρωτοχτύπημα τοῦ κουρσάρου (ἡ ἀπλῶς κοντραμπάτση, στὸ διήγημα δὲν καθορίζεται τὸ πρᾶγμα), τὸ φιλί, ἡ ἀπαγωγή τῆς Λεμονῆς, (ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνην ποὺ γίνεται στὸ διήγημα) ὁ γάμος. Οἱ δύο διασκευασταὶ ὁμῶς πρόσθεσαν καὶ πολλὰ ἄλλα στοιχεῖα, οὐσιώδη, γιατί, καθὼς γράφει ὁ Σπύρος Ἀλεξίου, σ' ἓνα σύντομο σημείωμα, μόνο τὸ διήγημα δὲν ἐφθάνει γιὰ μιά θεατρικὴ διασκευή. Οἱ δύο διασκευασταὶ λοιπὸν δανείστηκαν καὶ ἄλλους θρύλους καὶ ἄλλες παραδόσεις ἄλλων νησιῶν ποὺ τὴν ἴδια ἐποχὴ ζοῦσαν καὶ αὐτὰ τὴν ἴδια ζωὴ καὶ παρόμοια περιστατικά. Τὰ πρόσθετα τοῦτα στοιχεῖα εἶναι πρόσωπα — νησιῶτες, κουρσάροι, κοπέλλες, ὁ δάσκαλος, ὁ Σώστης, ἓνας νέος ποὺ ἀγαπᾷ τὴν Λεμονῆ, ἡ Ἀρχόντω, ἡ μάνα τοῦ Κοντάρη, ἓνας παπὰς ποὺ σ' ὅλα ἀνακατιώνεται, ὁ παπὰς Ζήσης — καὶ περιστατικά. Τὰ πρόσθετα περιστατικά προβάλλουν ἰδίως στὸ β' μέρος τοῦ ἔργου. Εἶναι πολλὰ καὶ δὲν θὰ τ' ἀναφέρω. Πάντως, μᾶς ἀπομακρύνουν πολὺ ἀπὸ τὸ διήγημα, ἀφοῦ ὁμῶς οἱ διασκευασταὶ θέλησαν νὰ γράψουν μιὰ ἀπλὴ ἡθογραφία μὲ σκηνές τῆς ζωῆς τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν ἔτσι ὅπως κύλαγε γύρω στὰ 1850 καὶ ἀφοῦ τὸ διήγημα τοῖς ἔδωσε μόνο τὴν ἀφορμὴ καὶ τὴν κεντρικὴ ἰδέα τοῦ ἔργου τοῦς, πρέπει νὰ διχθοῦμε ὅτι ἔμειναν μὲς στὰ νόμιμα ὅρια μιᾶς διασκευῆς. Μόνο ποὺ ὁ ἥρωας τοῦς, ἀνεξάρτητα ἀν γιὰ νὰ τὸν πλάσουν εἶχαν ὡς πρότυπο τὸν Μαρίνο Κοντάρη καὶ ἀν ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ ἥρωα τοῦ Ἑφταλιώτη, ὡς κουρσάρης (ἡ κοντραμπάτσης) δὲν εἶναι (στὸ β' μέρος) ἀρκετὰ πειστικός, γίνεται περισσότερο αἰσθηματικός ἀπὸ ὅ,τι ταιριάζει σὲ ἀνθρώπο τοῦ εἴδους του, τὸ ἔργο παίρνει ἓνα χαρακτῆρα ἐλαφρὰ μελοδραματικὸ, σὲ δράση, ἐνῶ σκηνικὰ ἐκτείνεται μὲ τὸ πῆγαινε - ἔλα τῶν προσώπων, οὐσιαστικὰ χαλαρώνει, δὲν προχωρεῖ ἀνετα, καὶ μερικὲς σκηνὲς φαίνονται λιγάκι ἢ κάμποσο ἀπίθανες.

Ὡστόσο τὸ ἔργο, μὲ τὴν πλοκὴ του, μὲ τὰ διασκευαστικά — τὸν δάσκαλο, τὸν κάπτα, τὸν παπὰ — καὶ τὰ ἄλλα πρόσωπα ποὺ δημιούργησαν οἱ διασκευασταὶ, μὲ τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τραγούδια του, μὲ τὸ ἡθογραφικὸ γενικὸ χρῶμα του, παρακολουθεῖται μὲ εὐχαρίστηση ἀπὸ τὸν θεατῆ. Ὁ σκηνοθέτης (Κωστής Λειβαδέας) τοῦ ἔδωσε ἀτμόσφαιρα, τὸ σκηνικὸ, σχεδιασμένο ἀπὸ τὸν Γιώργο Βακαλό (ὁ ἴδιος ἐσχεδιάσει καὶ τὰ κοστούμια) δίνει τὴν αἴσθησιν νησιώτικου ἑλληνικοῦ χωριοῦ, τὸ μπαλλέτο λαϊκῶν χορῶν καὶ τραγουδιοῦ τῆς Δόρας Στράτου ποὺ ἐκτελεῖ τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τραγούδια, εἶχε μῦθο, καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ Τάκη Μωράκη εἶναι ἐπιτυχημένη, ὅπως ἐπιτυχημένοι εἶναι καὶ οἱ στίχοι τῶν τραγουδιῶν ποὺ ἔγραψε ὁ Γιώργος Γιαννακόπουλος. Τὸ ἴδιο θάλεγα καὶ γιὰ τὴν ἐρμηνεία, μὲ μερικὲς ἐπιφυλάξεις ὁμῶς. Ὁ Κωστής Λειβαδέας δὲν εἶχε ὅσο θάπρεπε τὸν ἄκρα τοῦ φοβεροῦ καὶ τρομεροῦ παλληκαριοῦ ποὺ ὑποδύεται, στιγμὲς στιγμὲς εἶναι λιγάκι ἀτονός, ἴσως ἐξ αἰτίας τῆς παραπανήσιας αἰσθηματικότητος ποὺ δόθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ Κοντάρη, καὶ οἱ κωμικοὶ ρόλοι θὰ ἦσαν, νομίζω, σωστὸ νὰ ἐρμηνεύθουν μὲ ὀλιγώτερο μπουφόνικο τόνο. Ἡ Σμαρούλα Γιούλη (Λεμονῆ) εἶναι ἡ ἀγνή καὶ σεμνὴ νησιωτοπούλα ποὺ τοῖμα ὥστόσο νὰ ἐκδηλώσῃ μὲ πράξεις τοῖμα ἄλλοις τὸ σφοδρὸ ἐρωτικὸ αἰσθημᾶ τῆς Ὁ Τίτος Βανδῆς (Καπετάν Θεμελής), ὁ Γιώργος Γιολδάσης (Μαθιός), ἡ Τζόλυ Γαρυπῆ (Ρήνη), ὁ Θάιος Τζενιράλης (Κακαβιάς), ἡ Ἄννα Παύλα (Ἀνθή), ὁ Γιώργος Λεοντιώτης (Σώστης), ἡ Βάσω Μεταξά (Ἀρχόντω), ὁ Στέφανος Ληναῖος (Γληγόρης Φυσέκης), ἐρμηνεύουν μὲ ἀνσση καὶ μὲ μῦθο καὶ μένοντας μὲς στὸ κλίμα τοῦ ἔργου τοὺς ρόλους τῶν.

ΚΛΕΩΝ Β. ΠΑΡΑΣΧΟΣ